

ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОЇ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

С.В. Шевцова, Ю.І. Калантасенко

Ринкові ціни формуються попитом та пропозицією. Інша справа, що не кожному мешканцю України ця пропозиція по кишені. Тепер можна сказати, що з самого початку лібералізації цін у 1991 році уряд не мав чіткого уявлення про наслідки швидкої лібералізації, яка призвела до гіперінфляції, спаду виробництва, безробіття та погіршення соціальної обстановки. Недосконала ринкова економіка, яка існує в Україні, не сходиться з соціальною справедливістю. Роль арбітра між підприємцями та споживачами повинна належати державі.

Регулювання цін носить антикризовий і антиінфляційний характер, а також має соціальну спрямованість. Наприклад, внаслідок зернової кризи влітку 2003 року Кабінетом Міністрів було введено регулювання цін на зерно, муку, хліб, крупи, макаронні вироби тощо. В результаті нестабільної цінової ситуації на м'ясомолочну продукцію у вересні - жовтні 2004 року постановою уряду від 15.10.04 міським адміністраціям були надані повноваження щодо регулювання цін на деякі продовольчі товари. Вказані заходи допомогли збити соціальну напругу серед населення.

Незважаючи на непоодинокі позитивні результати регулювання цін і тарифів, деякі економісти і політики проти втручання держави в цінову політику підприємств. Однак успішний досвід країн з розвинутою ринковою економікою показує, що держави цих країн не усунулись від контролю за цінами.

На способи і методи державного регулювання цін впливають різні фактори - національні, політичні, спеціалізація у світовому розподілі праці, наявність основних видів сировини, залежність від імпорту і експорту. Як правило, держава прямо регулює ціни на ті види продукції та послуги, які створюють каркас системи цін - енергоносії, послуги транспорту, зв'язку, комунальні послуги.

Органом державного регулювання цін і тарифів в Україні є Державна інспекція контролю за цінами, робота якої полягає у підвищенні рівня ефективності та результативності організації та здійсненні контрольних-наглядових функцій за додержанням порядку формування, встановлення та застосування цін та забезпечення

реалізації державної цінової політики. Основними завданнями Держцінінспекції є подолання та обмеження монополізму; недопущення недобросовісної цінової конкуренції шляхом перегляду та оптимізації переліку товарів, робіт, послуг, щодо яких запроваджено державне регулювання; нормативне обмеження витрат, які враховуються під час регулювання цін і тарифів на товари і послуги, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.

Досвід роботи Держцінінспекції в сучасних економічних умовах потребує істотних змін пріоритетів діяльності. Необхідно створити на рівні держави Національну комісію з питань ціноутворення (в ній два самостійних блоки - моніторинговий центр та цінова інспекція). Метою створення є адаптація державного органу з питань цінової політики під діючу підконтрольну державі систему формування цін та їх застосування.

Основними функціями комісії є ціноутворююча, аналітична, координуюча, довідкова, прогнозна і контролююча лише за тими цінами, які затверджуються у встановленому законодавством порядку (в т.ч. на продукцію та послуги підприємств-монополістів та на продукцію аграрного сектору, що дотується державою). Зазначений новостворений орган може повністю зосередити під своєю сферою впливу всі цінові блоки питань, які розпорошені по галузевих міністерствах та відомствах.

Основними завданнями державного органу цін має бути збір, обробка, узагальнення та аналітика закупівельних, оптових та роздрібних цін (моніторинг цін), як інформаційна передумова для подальшого декларування рівня цін (для підприємств, які займають монополічне становище на окремих товарних ринках та аграрного сектору економіки) та контролю (спостереження) за їх дотриманням.

Така реструктуризація сприятиме об'єктивному прогнозуванню соціально-економічного розвитку держави через призму цінових коливань на макроекономічному рівні. В кінцевому результаті, реалізація такого проекту на загальнодержавному рівні призведе до стабільності продовольчого ринку в державі.